

Abstract SEGES report:

MULTIFUNCTIONAL LAND DISTRIBUTION I UPLAND TO GRENÅEN

In this report, an initial screening of the potential for multifunctional soil distribution in the river pathway of Grenå individual watercourse catchments. The purpose of the report is to function as part of the landowner involvement within the Coast to Coast project in the catchment area of Grenåen. The assessment depends on received questionnaire responses from landowners in the municipality. The focus of the questionnaire was particularly directed towards research the landowners' benevolence towards land distribution as well as the underlying motivation. In addition, was the focus of the study is to identify areas in and between the catchment areas where there was a possibility to take out lowland area, afforestation, improve the zoning, etc. Qualitative landowners feedback was also reviewed to find any agreement or opposition about / against concrete measures in the respective catchments.

MULTIFUNKTIONEL JORDFORDELING I OPLANDET TIL GRENÅEN

Spørgeskemaundersøgelse af
oplandsområdernes potentiale

Oktober 2020

SEGES

SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE OM MULTIFUNKTIONEL JORDFORDELING I OPLANDET TIL GRENÅEN

Er udgivet af

Landbrug og Fødevarer F.m.b.A.

SEGES

Agro Food Park 15

8200 Aarhus N

+45 87 40 5000

seges.dk

UDARBEJDET AF

Plante- og Miljøinnovation, SEGES

REDAKTØR

Mads Lægdsgaard Madsen, Specialkonsulent

FORFATTERE

Mads Lægdsgaard Madsen, Specialkonsulent

Tobias Berthel Bendixen, Konsulent

Line Kolding Thostrup, Miljøkonsulent

FORSIDEFOTO

COLOURBOX

FINANSIERET AF

Syddjurs Kommune

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	INDLEDNING	5
2	DATAGRUNDLAG	7
3	SPØRGESKEMAANALYSE	9
4	VURDERING AF JORDFORDELINGSPOTENTIALET I OPLANDSOMRÅDERNE	17
5	KONKLUSION	21

INDLEDNING

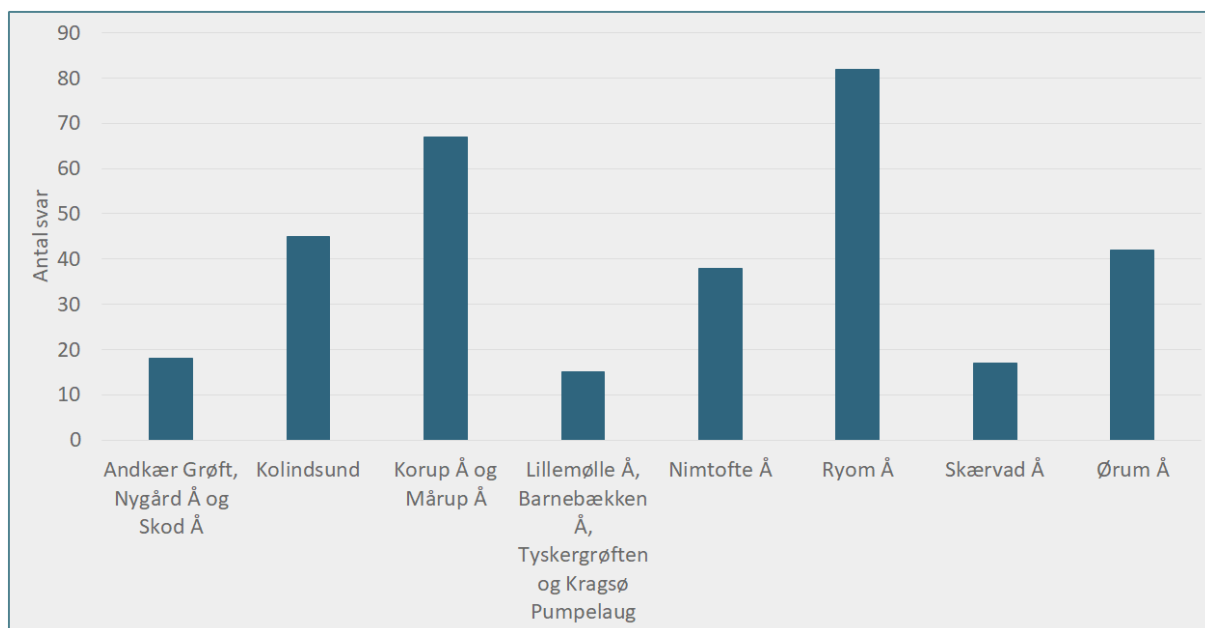
1

I denne rapport er der foretaget en indledende screening af potentialet for multifunktionel jordfordeling i Grenåens enkelte vandløbsoplande. Rapporten har til formål at fungere som led i lodsejerinddragelsen indenfor projektet Coast to Coast i oplandet til Grenåen. Vurderingen beror på modtagne spørgeskemasvar fra lodsejere i kommunen. Spørgeskemaets fokus var især rettet mod at undersøge lodsejernes velvillighed over for jordfordeling samt den bagvedliggende motivation. Derudover var undersøgelsens fokus at identificere områder i og mellem oplandsarealerne, hvor der var mulighed for at udtage lavbundsareal, skovrejsning, forbedre arronderingen mv. Lodsejernes kvalitative tilbagemeldinger blev ligeledes gennemgået for at finde frem til eventuel enighed eller modstand om/mod konkrete tiltag i de respektive oplande.

Undersøgelsens spørgeskema blev udsendt d. 9. september 2020 til lodsejere med mere end 5 ha i oplandet til Grenåen (i alt 1272). 388 lodsejere svarede tilbage på spørgeskemaet, hvor antallet af svarende lodsejere i vandløbsoplandene ses i Figur 2.1. I analysen er flere af oplandsområderne slået sammen, således den samlede arealstørrelse bedre harmonerer for at øge sammenligningsgrundlaget. 30 af lodsejerne var lokaliseret på tværs af de sammensatte oplandsområder, hvilket har krævet flere kategoriseringer på tværs af disse oplandsområder i databehandlingen. Disse kategorier fremgår dog ikke af resultaterne i analysen af hensyn til anonymitet, men indgår så vidt muligt i den samlede vurdering af oplandsområdernes potentiale for jordfordeling. 34 af de svarende lodsejere havde ikke tilkendegivet hvilket opland, de tilhørte. I Tabel 2.1 ses de enkelte og sammenlagte oplandsområder samt deres respektive arealstørrelse. Det ses her, at der er sammenhæng mellem antallet af svar og arealstørrelsen i de respektive oplandsområder.

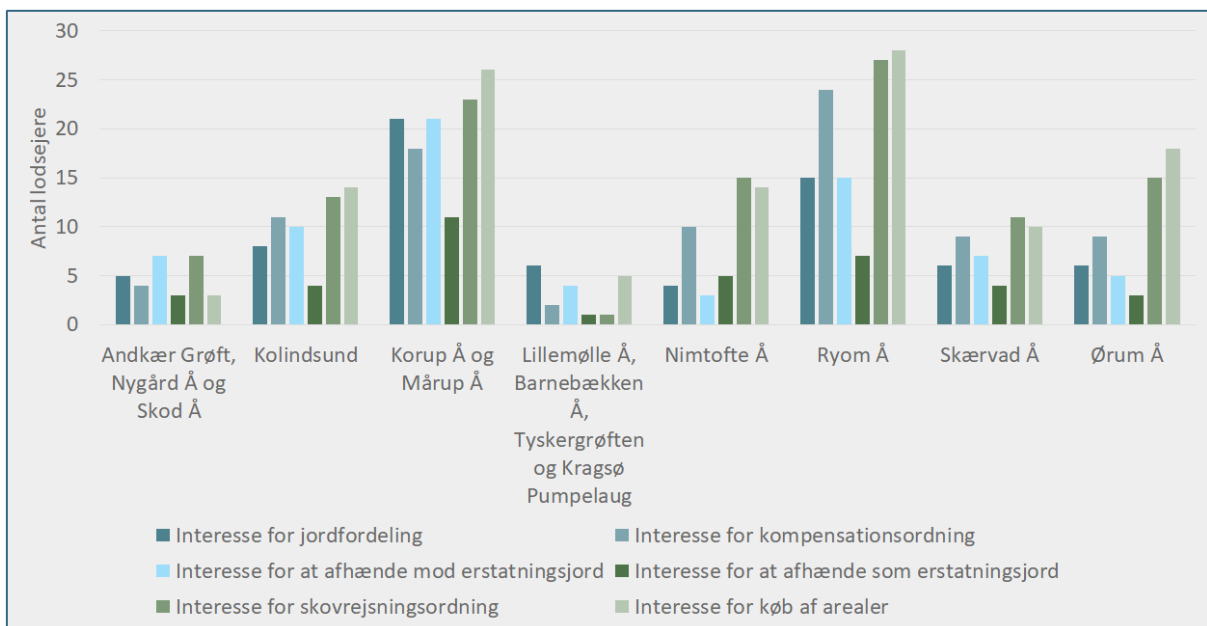
Tabel 2.1 Oversigt over enkelte og sammenlagte oplandsområder og deres respektive arealstørrelser

Oplandsområde(r)	Areal (km ²)
Andkær Grøft, Nygård A og Skod Å	46,8
Kolindsund	N/A
Korup Å, Mårup Å	78,3
Lillemølle Å, Barnebækken Å, Tyskergrøften, Kragssø Pumpelaug	39,4
Nimtofte Å	67,3
Ryom Å	83,1
Skærvad Å	27,3
Ørum Å	55,6

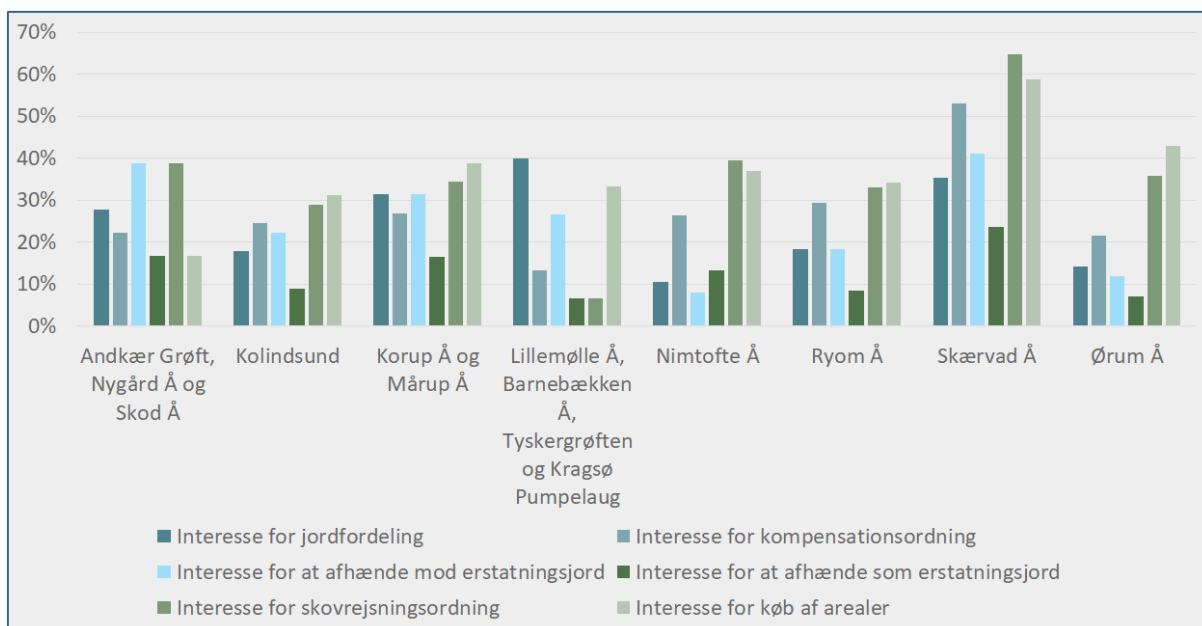

Figur 2.1 Antal svarende lodsejere i hvert af oplandsområderne.

Lodsejerne blev spurgt til, hvorvidt de generelt var interesseret i jordfordeling, samt hvilken form for ordning de eventuelt ville være interesseret i (kompensation, afhænde mod erstatningsjord, salg af areal som erstatningsjord, skovrejsning og/eller køb af jord). Overordnet set var der mest interesse for kompensations- og skovrejsningsordninger og ligeledes en stor interesse for opkøb af jord. Der er tilsyneladende en relativt lav interesse for at frasælge areal som erstatningsjord. Der er flest lodsejere, som har vist interesse for at afhænde jord mod kompensation eller erstatningsjord i oplandet til Korup Å/Mårup Å og Ryom Å, se Figur 3.1. Holdes antallet af interesserede op mod det samlede antal af svar, er der dog også en forholdsvis høj andel af interesserede i flere af de øvrige oplandsområder, se Figur 3.2.

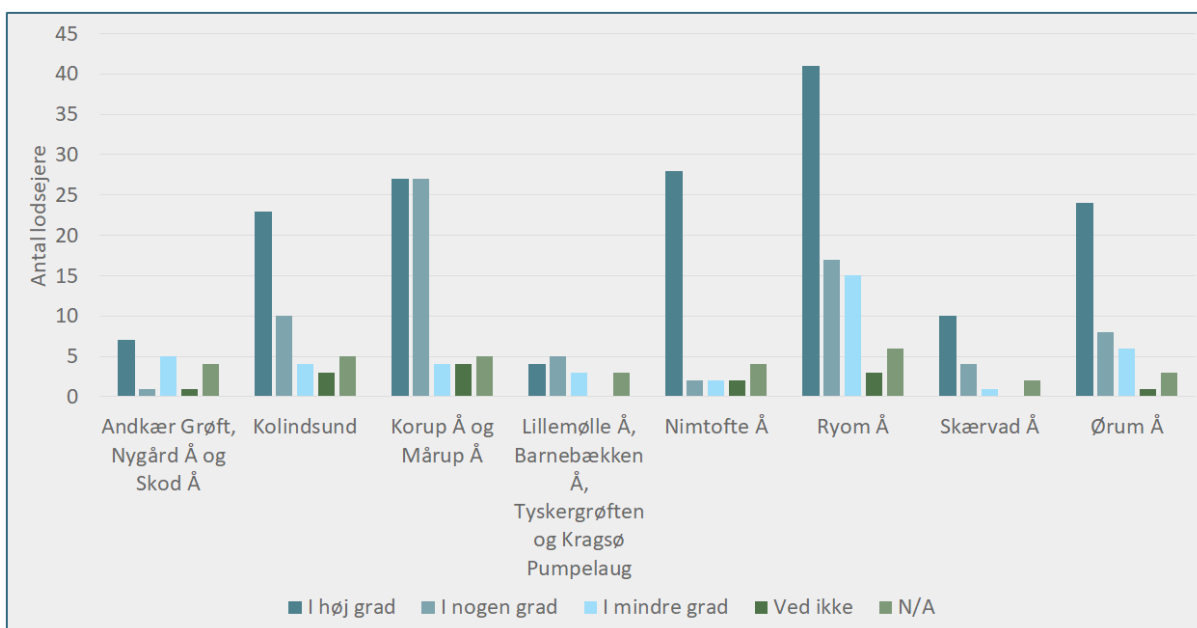
Figur 3.1 Antallet af lodsejere med interesse for de forskellige jordfordelingsordninger i de respektive oplandsområder.

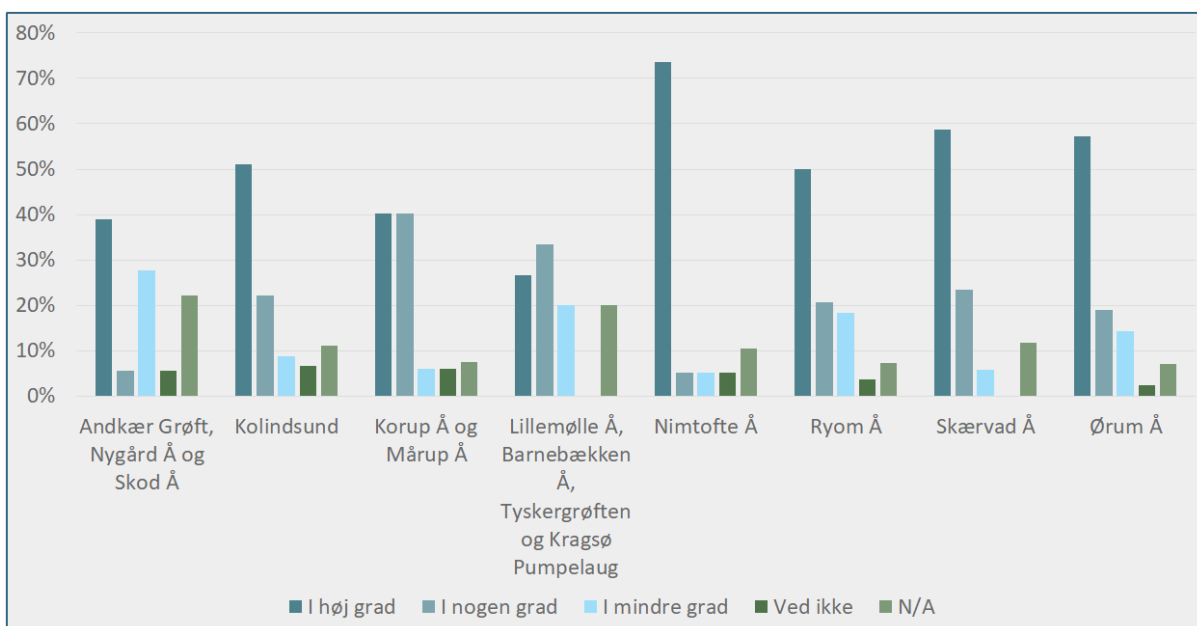
Figur 3.2 Procentmæssig andel af lodsejere med interesse for de forskellige jordfordelingsordninger i de respektive oplandsområder.

Lodsejerne blev også spurgt til, i hvor høj grad deres bedrift er velarronderet ud fra tre kategorier (høj, nogen eller mindre grad). Overordnet set svarede ca. halvdelen, at de i høj grad har en velarronderet bedrift. I flere af oplandsområderne var der dog også en andel på 15-27%, som angav en dårlig arrondering (Andkær Grøft/Nygård Å/Skod Å, Lillemølle Å/Barnebækken Å/Tyskergrøften/Kragssø Pumpelaug, Ryom Å og Ørum Å). Ryom Å er her især interessant, når man betragter det ud fra antallet af svar. Her har 15 lodsejere angivet en dårlig arrondering. Ligeledes er det relevant at se på antallet af lodsejere, som har opgivet at anvende jorde som følge af vandlidende områder. Vandløbsområderne med det største antal lodsejere heraf er Korup Å/Mårup Å, Ryom Å og Ørum Å. Disse oplandsområder er tilmed sammenfaldende med relativt mange tilbagemeldinger om middel/dårlig arrondering.

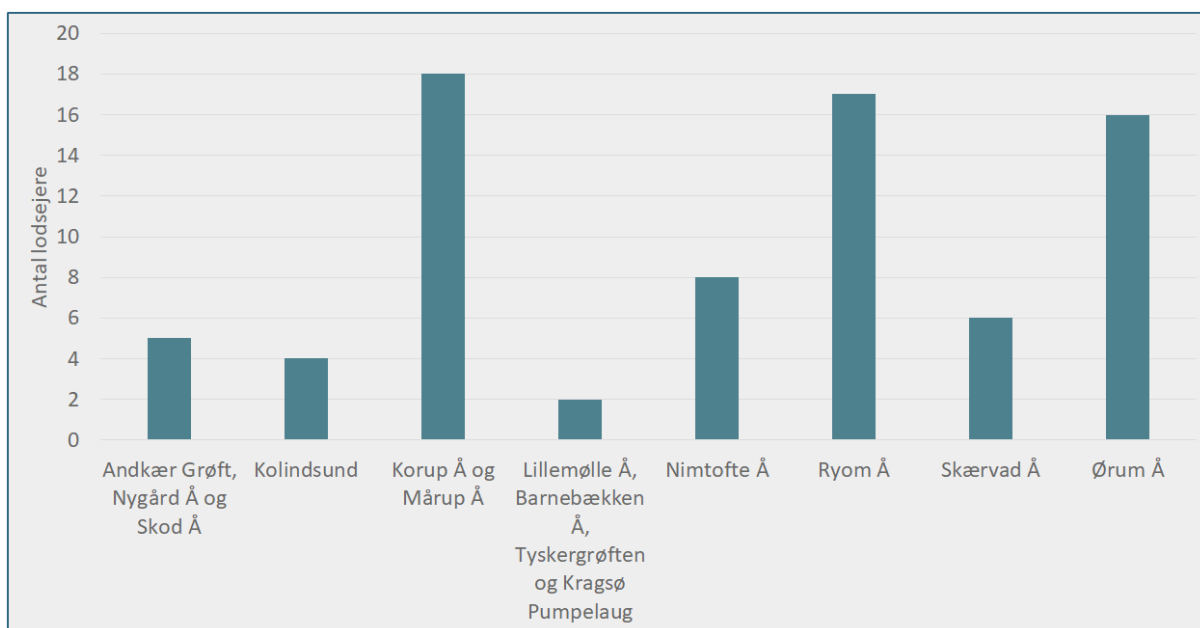
3. SPØRGESKEMAANALYSE

Figur 3.3 Lodsejernes gradmæssige vurdering af egen arrondering, vist som antal.

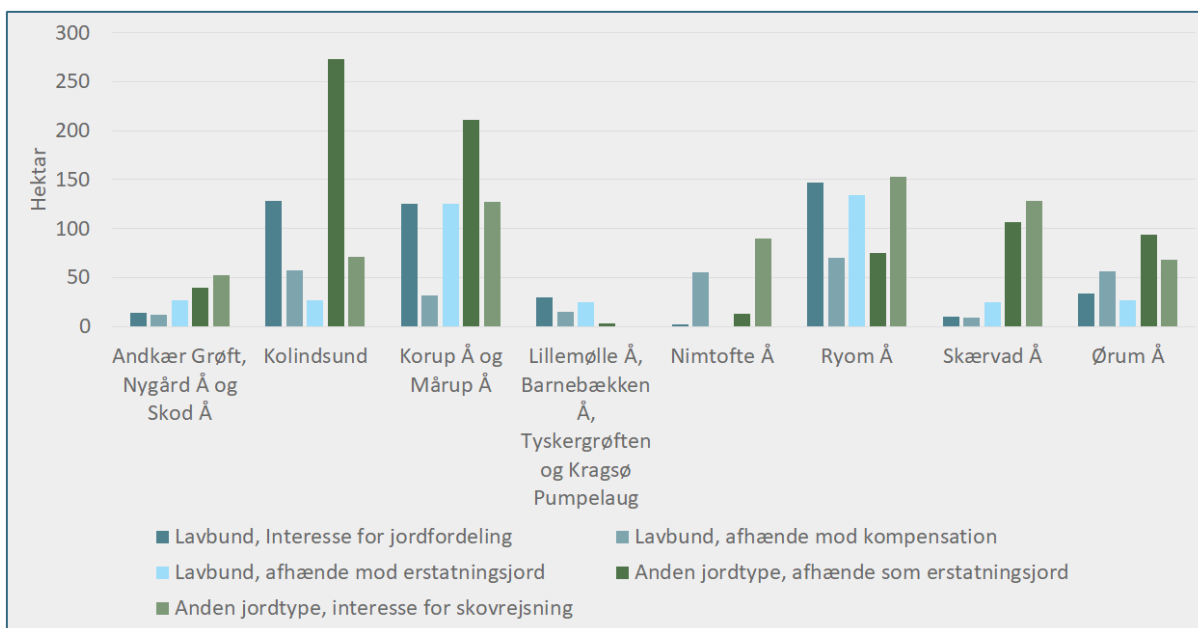
Figur 3.4 Lodsejernes gradmæssige vurdering af egen arrondering, vist som procentforhold.

Figur 3.5 Antallet af lodsejere med vandlidende arealer i de respektive oplandsområder.

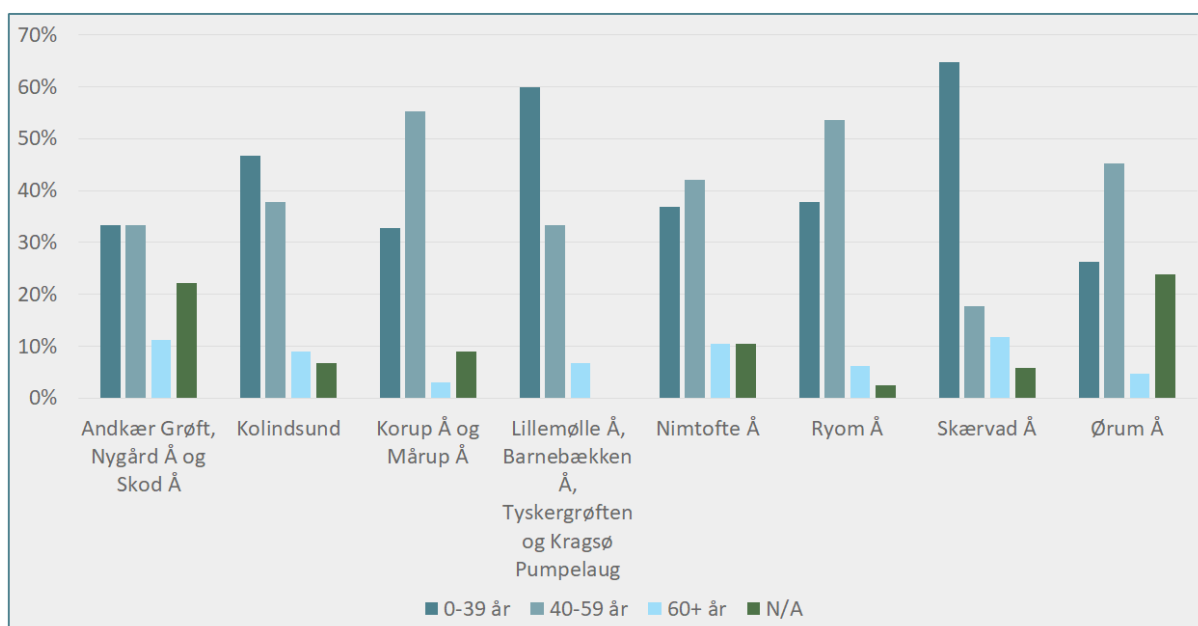
Der er også foretaget en analyse af hvor mange hektar lavbundsjord og anden jordtype, som de interesserede lodsejere besidder. Der skal her tages forbehold for, at en relativt stor andel af ikke havde oplyst, hvor mange hektar de besidder. Det samlede antal hektar hos de interesserede er fordelt ud på jordfordelingskategorierne, som også er anvendt i forrige opgørelser af velvilligheden over for jordfordeling. Her er det vurderet, at afhændelse af lavbundsjord er mest relevant i forbindelse med en kompensationsordning eller mod erstatningsjord. Hvorimod afhændelse af andre jordtyper er mere relevant i forbindelse skovrejsning eller som erstatningsjord. Det skal bemærkes, at det ikke har været muligt at opgøre præcist, hvor mange hektar de enkelte lodsejere er villige til at afhænde, men er snarere et udtryk for det potentielle antal hektar. Der er potentielt mest lavbundsjord, som lodsejerne er villige til at afhænde, at finde i oplandet til Korup Å/Mårup Å og Ryom Å, hvor der er størst interesse for en afhændelsesordning mod erstatningsjord. Dette skal dog igen vejes op mod, at der er flere svarende lodsejere fra disse oplandsområder. Derfor er det her også relevant at opgøre det mod mængden af andre jordtyper, som lodsejerne i samme oplandsområde er villige til at afhænde. Her er der tilsyneladende størst jordfordelingspotentiale i Korup Å/Mårup Å. I flere af de øvrige oplandsområder er der umiddelbart også et pænt potentiale for ombytning af jorde mellem lodsejerne, men generelt set er kompensationsordninger dog af størst interesse målt ud fra antal hektar, se Figur 3.6. Kolindsund skiller sig markant ud med et stort antal hektar, der muligvis kan benyttes som erstatningsjord, men derimod en lav mængde lavbundsjord, der ønskes ombyttet. Interessen for skovrejsningsprojekter er ligeledes udtrykt i antal hektar anden jordtype, hvor der ser ud til at være et pænt arealmæssigt potentiale i de fleste af oplandsområderne.

3. SPØRGESKEMAANALYSE

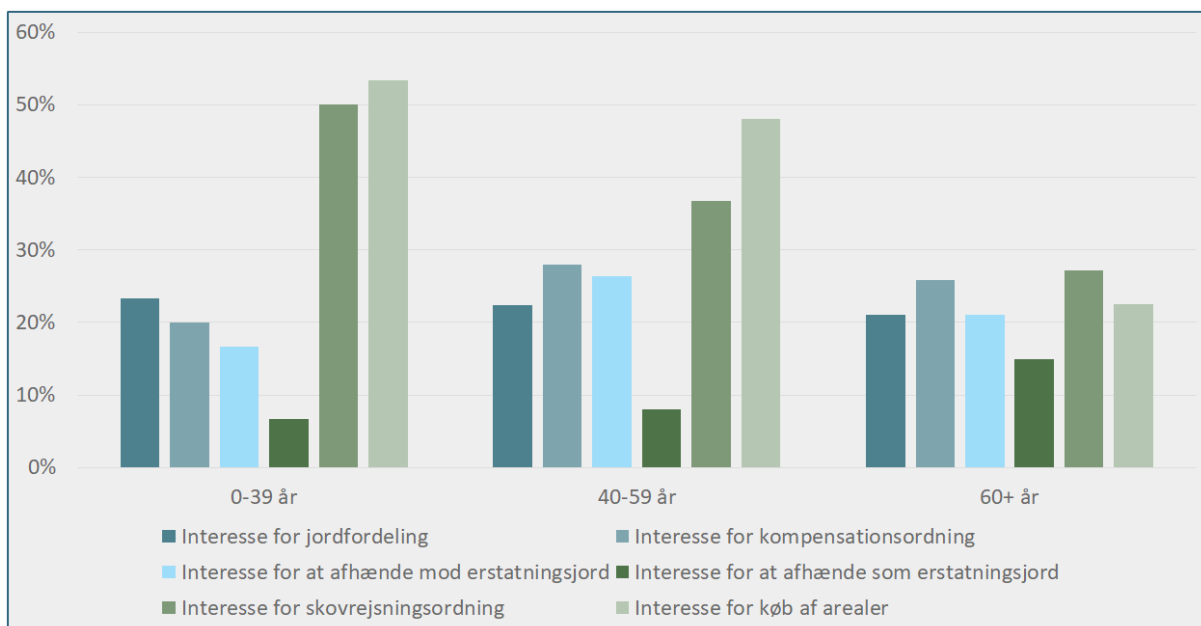

Figur 3.6 Interesserede lodsejeres samlede potentielle antal hektar lavbundslande øvrige jordtyper ved de forskellige jordfordelingsordninger.

Størstedelen af de repræsenterede lodsejere er over 40 år, og fordelingen mellem de tre aldersgrupper, 0-39, 40-59 og 60+, varierer mellem de enkelte oplandsområderne, se Figur 3.7. Velvilligheden over for jordfordeling er vist for de tre aldersgrupper i Figur 3.8, hvor der ses en marginalt større interesse for at afhænde jord hos aldersgruppen 40-59. Den største forskel ses derimod i interessen for at købe jord, hvor lodsejere over 60 år generelt har en lavere interesse heri. Den yngste aldersgruppe er derimod mest interesserede i opkøb af jord og skovrejsning.

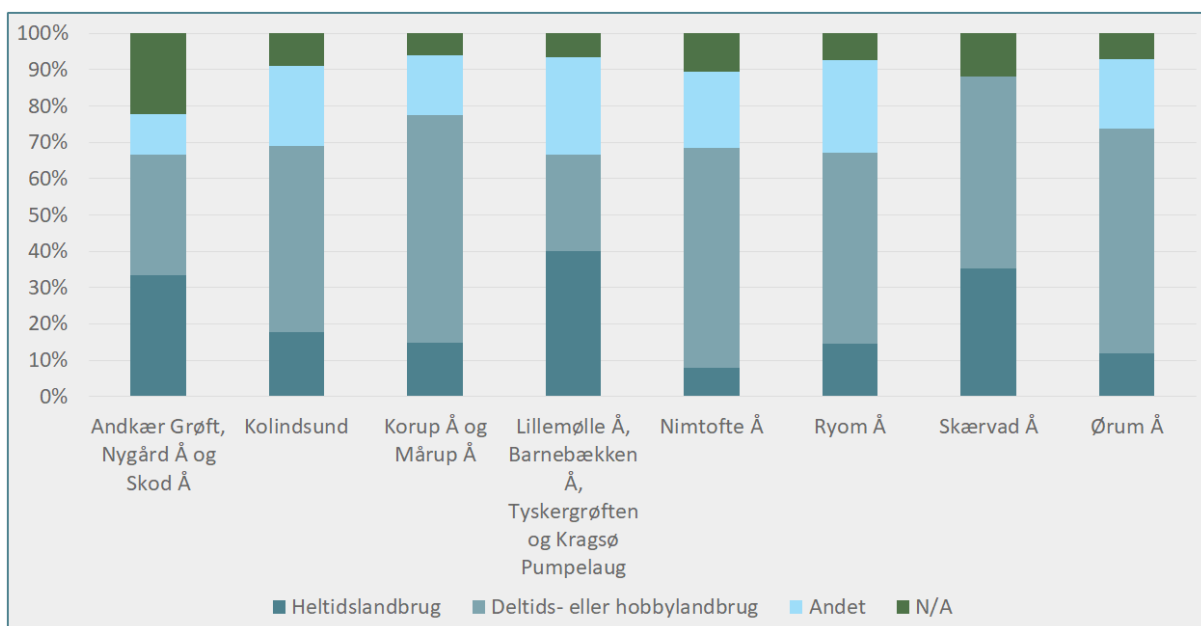

Figur 3.7 Aldersfordelingen i de respektive oplandsområder.

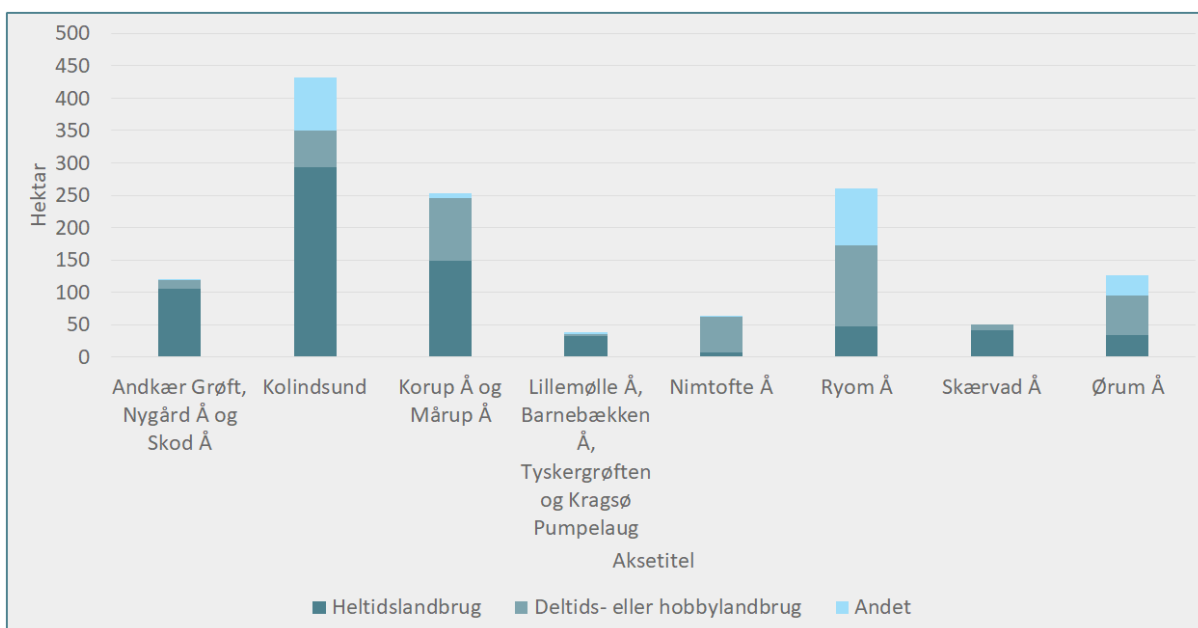
Figur 3.8 Interessen for jordfordelingsordningen ud fra tre aldersgrupperinger.

Fordelingen af landbrugstyper (heltidslandbrug, deltids-/hobbylandbrug, andet) differentierer sig lidt mellem oplandsområderne, men der ses generelt et større antal deltids- eller hobbylandbrug. Det er dog væsentligt at have for øje, at heltidslandbrugene generelt har mere areal samlet set, med undtagelse af enkelte oplandsområder. Opbakningen til jordfordeling er tilsyneladende lige stor hos heltidslandbrugene og deltids-/hobbylandbrugene, når man betragter det i forhold til antallet af lodsejere.

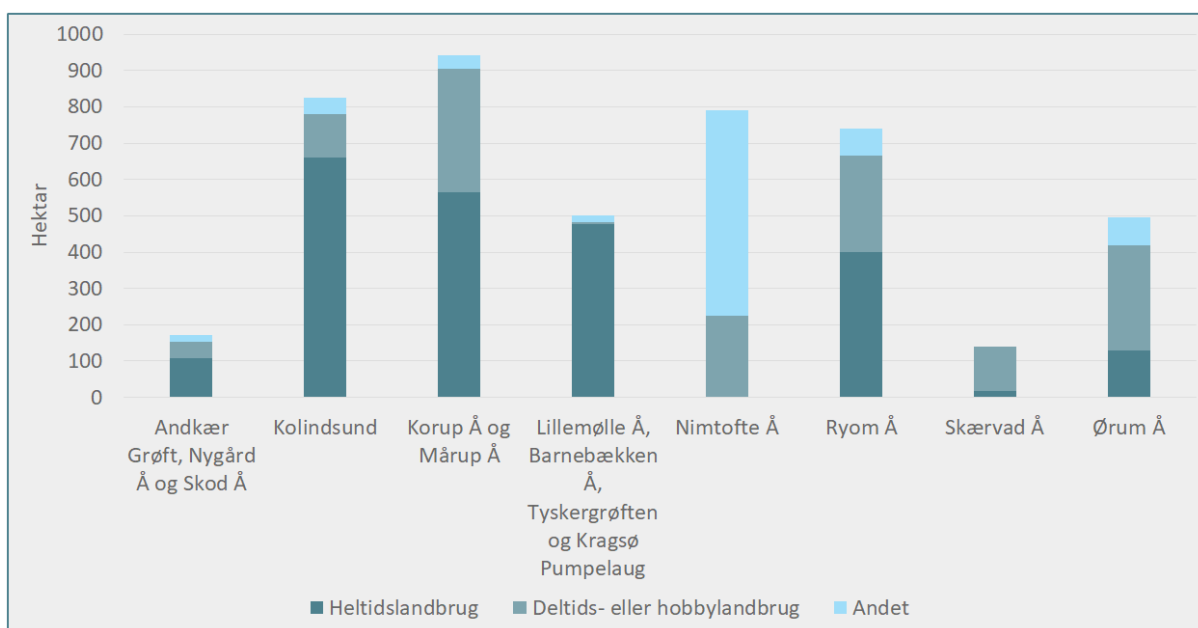

Figur 3.9 Fordelingen af landbrugstyper i de respektive oplandsområder.

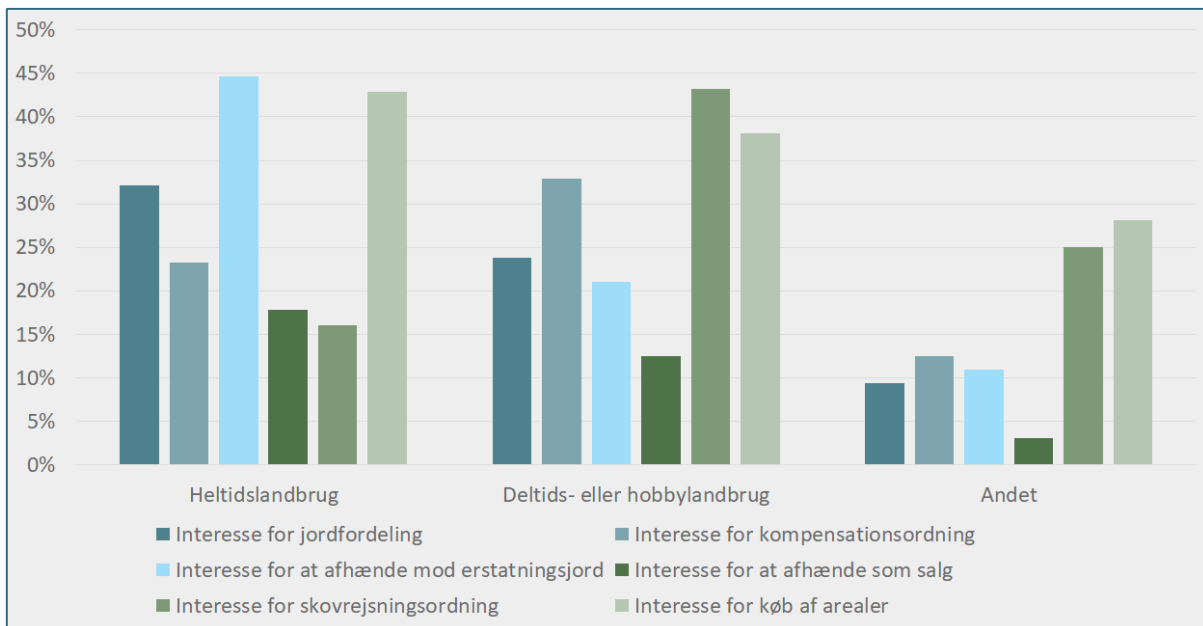
3. SPØRGESKEMAANALYSE

Figur 3.10 Samlet antal hektar lavbunds-/tørvejord for landbrugstyperne hos de svarende lodsejere.

Figur 3.11 Samlet antal hektar af andre jordtyper for landbrugstyperne hos de svarende lodsejere.

Figur 3.12 Interessen for jordfordelingsordningerne opgjort for landbrugstyperne.

VURDERING AF JORDFORDELINGSPO- TENTIALET I OPLANDSOMRÅDERNE

4

Spørgeskemaundersøgelsens væsentligste aspekter må først og fremmest anses at være velvilligheden over for jordfordeling, arrondering og vandlidende arealer. Opbakning til de forskellige jordfordelingsordninger blev opgjort for de enkelte oplandsområder på baggrund af flere faktorer (jordtype, landbrugstype og alder). Analyseresultaterne og lodsejernes kvalitative besvarelser danner hermed grundlag for en vurdering af potentialet for jordfordeling.

Analysen sammenlignede på tværs af vandløbsområderne, hvor Korup Å/Mårup Å, Ryom Å og Ørum Å især viste sig relevant ved de fleste aspekter (interesse for jordfordeling, arrondering, vandlidende arealer). Dels blev der modtaget flest svar fra lodsejerne i disse oplandsområder, men der er tilmed også en forholdsvis høj interesse for multifunktionel jordfordeling i disse vandløbsoplande. Herudover er der i disse tre oplandsområder også et relativt højt potentielt antal hektar lavbund samt andre jordtyper, hvor lodsejerne er positivt indstillet over for jordfordeling og skovrejsning.

I tilbagemeldingerne fra lodsejerne i oplandet til Korup Å/Mårup Å var der en generel interesse for bedre afvanding og vandparkeringstiltag for at reducere risikoen for oversvømmelseshændelser. Derudover var der også flere som foreslog udtagning af jorde langs Mårup Å og eventuel genslyngning af åen som konkrete lavbundsprojekter. Der er store områder med højt kulstofindhold i oplandet til Korup Å og Ryom Å samt i den nedre del af Mårup Å, hvilket gør disse oplandsområder særligt interessante i forhold til klimagevinster ved eventuelle lavbundsprojekter.

I tilbagemeldingerne fra lodsejerne i oplandet til Ryom Å var der meget fokus på oprensning af grøfter som tiltag, da der generelt er mange, som har vandlidende arealer. Enkelte lodsejere ved Ryom Å tilkendegav i deres besvarelse, at de tilmed var villige til at afhænde store dele eller hele bedriften pga. vandlidende arealer og/eller deres alder. I oplandet til Ørum Å var der ligeledes en generel positiv indstilling over for jordfordeling samt et pænt arealmæssigt potentiale for ombytning, men dog ikke i lige så høj grad som for oplandene til henholdsvis Korup Å/Mårup Å og Ryom Å. Lodsejerne nær Ørum Å meldte tilmed også tilbage, at der burde fokuseres mere på grødeskæring samt at etablere vådområder i oplandet til vandparkering.

Vandløbsområdet til Skærvad Å har umiddelbart også et potentiale for jordfordeling jf. den høje procentmæssige interesse for jordfordeling, og især interessen for kompensationsordninger og skovrejsning. Dette skal dog sammenholdes med oplandets relativt lille størrelse og få antal svarende lodsejere. Størstedelen af oplandet til Skærvad Å er udpeget som nitratfølsomt indvindingsområde og et relativt stort område nær åen er udpeget som boringsnært beskyttelsesområde (BNBO), se Figur 4.1. Disse grundvandsinteresser gør derfor området særligt interessant i forhold til skovrejsning.

4. VURDERING AF JORDFORDELINGSPOTENTIALET I OPLANDSOMRÅDERNE

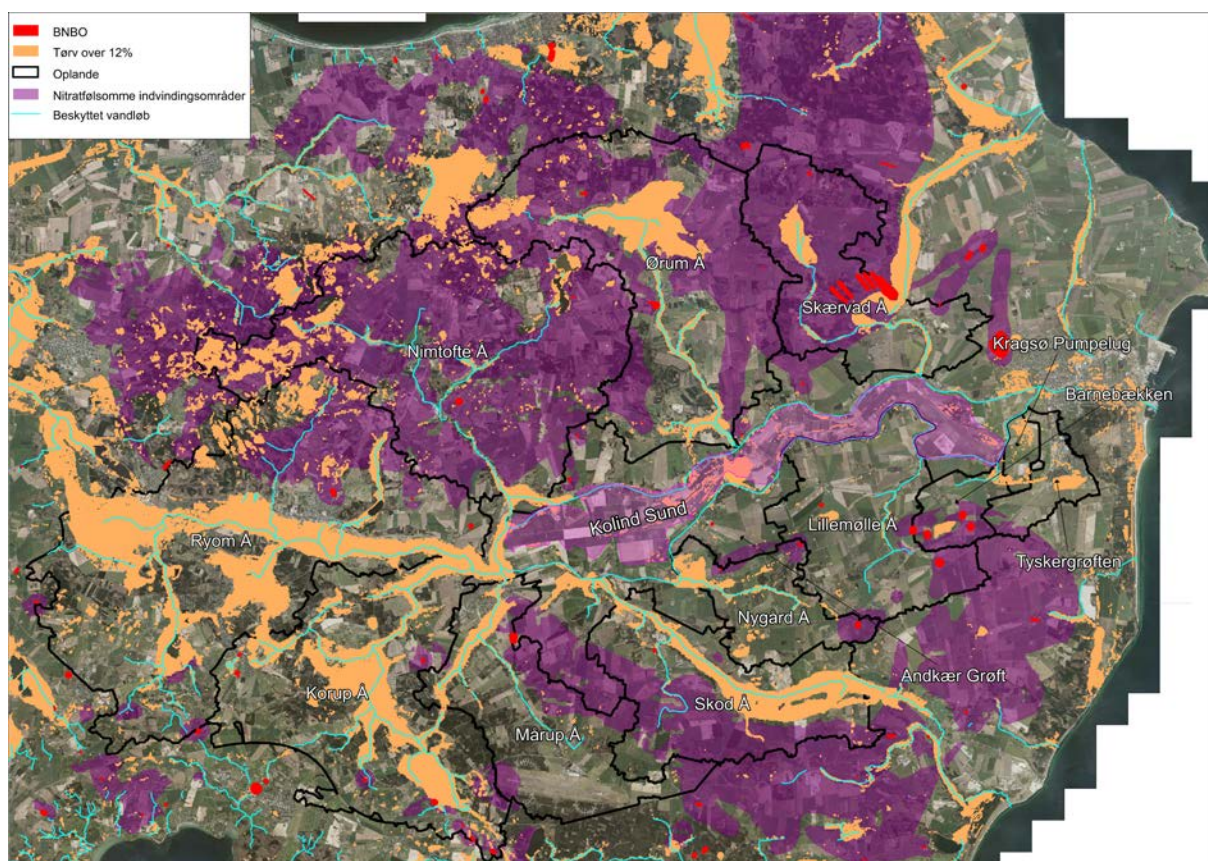
Det skal også bemærkes, at 30 af lodsejernes svar ikke har været mulige at inddrage direkte i analyseresultaterne af hensyn til anonymitet, da de har jorde på tværs af oplandsområderne, og derfor ville fremgå som enkeltstående kategorier i diagrammerne. De fleste af de pågældende lodsejere har vist interesse for jordfordeling, og kan sandsynligvis forbedre deres arrondering, i og med at jordene er lokaliseret på tværs af flere oplandsområder. Flere af disse lodsejere har tilmed også relativt mange hektar, hvilket også øger mulighederne for jordfordeling.

De øvrige oplandsområder vurderes at have et mindre potentiale for jordfordeling, i og med at lodsejerne her generelt har tilbagemeldt at have forholdsvis velarronderede bedrifter og knap så mange vandlidende arealer som forrige omtalte oplandsområder.

I oplandet til Nimtofte Å er der dog relativt mange, som melder om vandlidende arealer, men området vurderes alligevel ikke at have et større potentiale, da der her er en høj grad af arronderede jorde og umiddelbart en lavere interesse for jordfordeling.

I de tre inddelte oplandsområder, Andkær Grøft/Nygård Å/Skod Å, Kolindsund, Lillemølle Å/Barnebækken Å/Tyskergrøften/Kragsø Pumpelaug, vurderes ligeledes ikke være de bedst egnede til jordfordeling, da der var få tilbagemeldinger på spørgeskemaundersøgelsen, få lodsejere med vandlidende arealer samt et lavt potentielt antal hektar til ombytning af jorde. Kolindsund skiller sig dog lidt ud ved at have et forholdsvis højt potentielt antal hektar, men i de kvalitative beretninger er der tilsyneladende flere modstridende interesser, hvilket kunne risikere at blive en stopklods for jordfordelingsprocessen.

4. VURDERING AF JORDFORDELINGSPOTENTIALT I OPLANDSOMRÅDERNE

Figur 4.1 Oversigtskort over de enkelte oplandsområder med angivelse af nitratfølsomme områder, BNBO og tørvejorde (≥ 12 % kulstof).

Spørgeskemaanalysen bygger på svar fra 354 lodsejere, og er således med forbehold for, at de svarende lodsejere udgør en repræsentativ gruppe for de respektive oplandsområder. Interessen for multifunktionel jordfordeling vurderes i høj grad at være til stede, men det anbefales først og fremmest at fokusere på oplandsområderne i den sydvestlige del af Grenåens opland (oplandene til Ryom Å, Korup Å og Mårup Å). Her er der tilsyneladende gode muligheder for at optimere lodsejernes arrondering og ombytning af vandlidende lavbundslande, hvor der tilmed er mulighed for at opnå klimagevinster jf. de store områder med tørvejord langs vandløbene. Lodsejerne har her ligeledes en høj interesse for jordfordeling og vådområdeprojekter med formålet om afvanding og vandparkering samt natur- og miljøgevinster hermed. Oplandet til Skærvad Å er også særligt interessant i forhold til skovrejsning, da der her er store grundvandsinteresser, samt at lodsejerne har en udpræget interesse for at etablere mere skov. Både heltids- og deltids-/hobbylandbrugene er overordnet set positivt indstillet over for jordfordeling, men det anbefales indledningsvist at kontakte lodsejere med meget areal, som har matrikler bredt placeret på tværs af oplandsområderne, da der vurderes at være bedst potentiale for jordfordeling hos disse lodsejere.

KONTAKT OS

Mads Lægdsgaard Madsen

Specialkonsulent

M +45 87 40 51 77

E mads@seg.es.dk

Tobias Berthel Bendixen

Konsulent

M +45 87 40 53 05

E tobn@seg.es.dk

Line Kolding Thostrup

Miljøkonsulent

M +45 87 40 52 86

E likt@seg.es.dk

www.SEGES.dk

